

Výzva samospráv poslancom Národnej rady Slovenskej republiky

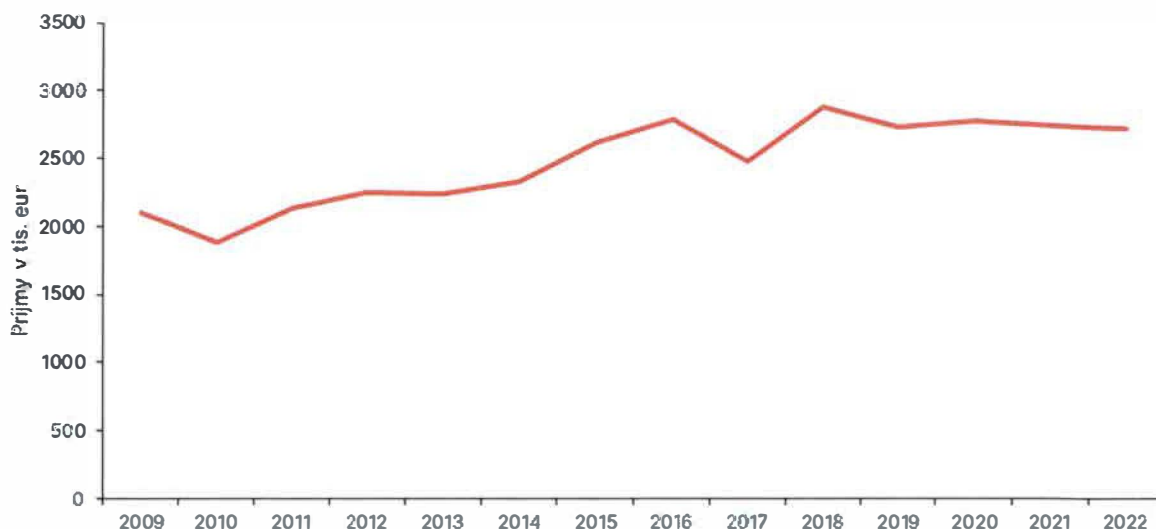
Základné služby pre obyvateľov miest a obcí po celom Slovensku sú v ohrození. V Národnej rade Slovenskej republiky je totiž pred hlasovaním pozmeňujúci návrh k novele zákona o dani z príjmov, cez ktorý vláda zoberie samosprávam 784 mil. eur na tzv. daňový bonus. Navrhované kompenzačné opatrenia samosprávam (240 mil. eur) sú nedostatočné a dočasné, kým pokles príjmov krajov, miest a obcí bude zásadný a trvalý. Ide tak o pokračovanie v prijímaní rozhodnutí, ktoré majú negatívne vplyvy na samosprávy a automaticky sa premietnu do znižovania kvality verejných služieb, ktoré samosprávy zabezpečujú pre obyvateľov.

My, predstavitelia samospráv, si v plnej miere uvedomujeme zložitú situáciu, v ktorej sa naša spoločnosť, ekonomika, rodiny, firmy, aj všetci naši občania ocitli. Vysoká inflácia spolu s rastúcimi cenami energií dostávajú mnohých našich spoluobčanov do existenčného rizika. Obracajú sa na nás so žiadosťami o odpustenie rôznych poplatkov a nájmov, žiadajú nás o náhradné bývanie. Pomáhame ako vieme, aj na úkor iných našich kompetencií a preto nijakým spôsobom nespochybňujeme ani snahu štátu prichádzať s návrhmi opatrení, ktoré následky kríz pre našu spoločnosť zmiernia.

Ale aj samosprávy sa ocitli v kríze. Avšak, nie vlastným pričinením. Jednak je to spôsobené legislatívnou nestabilitou, ale aj prijímaním rozhodnutí s preukázateľne negatívnymi následkami na samosprávu. Okrem toho, samotná inflácia nám spôsobuje predraženie rozbehnutých projektov, stavieb a rekonštrukcií, v mnohých prípadoch aj s potrebou navýšenia úverov. Snažíme sa udržať poplatky občanov za školské, či sociálne služby na rovnakej úrovni a to aj za cenu, že šetríme na prevádzke našich úradov, zariadení, či zamestnancoch. Obmedzujeme služby tam, kde ich nevyhnutne nie je treba. Vláda k nám však pristupuje, ako by sa kríza samospráv doteraz netýkala. V kompenzačných opatreniach sa ocitáme na chvoste záujmu a v prípade okresania príjmov sme prví na rade.

Napriek miernemu rastu nominálnych príjmov samospráv v posledných rokoch už nové zákonné povinnosti a inflácia samosprávam ukrojili zdroje v reálnej hodnote približne jednej miliardy eur oproti roku 2021. Víťame ostatnú ponuku vlády na zastropovanie cien energií aj pre samosprávy, ale ani táto pomoc nestačí. Od roku 2018 reálna hodnota príjmov samospráv klesá, aj keď nominálne rastie - výrazne totiž narástli mzdy vo verejnom sektore a v posledných rokoch aj ceny cez infláciu. Je nepredstaviteľné, aby rozhodnutie zobrať samosprávam ďalších viac ako pol miliardy eur už nemalo zásadne negatívne následky a vplyv na fungovanie miest, obcí a krajov, ale najmä na obyvateľov. Len pre ilustráciu - suma 784 mil. eur, o ktorú v pozmeňujúcom návrhu ide, je rovná kompletným rozpočtom všetkých miest a obcí košického kraja, kde býva 782 tis. obyvateľov Slovenska. Ak by teda všetky samosprávy v košickom kraji prestali existovať, vykompenzovali by túto stratu.

Reálne daňové a nedaňové príjmy obcí (tis. eur, c.ú. 2016)

Vláda sa snaží situáciu samospráv s odkazom na minulé príjmy pred občanmi bagatelizovať. Preto považujeme za potrebné aspoň vám, voleným zástupcom v parlamente, popravde povedať, aké dôsledky hlasovanie za predmetný pozmeňovací návrh môže mať.

Zhorší sa dostupnosť dôležitých služieb, na ktoré sú vo svojich každodenných životoch občania zvyknutí a mnohí aj odkázaní. Ako napríklad školstvo, sociálne zabezpečenie, alebo verejná doprava. Krúžky, zariadenia pre šport alebo voľnočasové aktivity pre deti môžu byť menej dostupné a v horšom stave. Ulice a susedstvá, v ktorých sa obyvatelia dennodenne pohybujú, budú menej udržiavané, menej osvetlené a potenciálne aj menej bezpečné. Samosprávy síce nechcú rozhodnutie vlády premietat' aj do zvyšovania daní poplatkov a ceny za služby, niektoré však budú nútené podniknúť aj takéto kroky, aby zachovali aspoň základný chod kľúčových služieb.

Rodiny tak síce zaplatia o niečo menej na dani z príjmu, zároveň ale zaplatia viac na iných poplatkoch. Navýšenie daňového bonusu na úkor financovania samospráv tak v konečnom dôsledku ekonomickú situáciu rodín nemusí zlepšiť, veľmi pravdepodobne však môže zhoršiť ich kvalitu života. Každý obyvateľ Slovenska je totiž zároveň obyvateľom mesta, obce, kraja a mnohé služby, na ktoré sú zvyknutí, nezabezpečuje vláda, ale práve samosprávy.

Každá samospráva, či už mesto alebo obec bude voliť opatrenia individuálne, môžu ale zahŕňať aj nasledujúce oblasti:

- Zastavenie investičných projektov, zastavenie opráv ciest a chodníkov
- Zastavenie opráv školských budov a iných budov samospráv
- Menej čistenia a údržby
- Nižšia intenzita kosenia, zastavenie výsadby nových stromov
- Zníženie intenzity, či času svietenia verejného osvetlenia
- Zastavenie opráv, údržby a výstavby nových detských ihrísk
- Zatvorenie zimných štadiónov a plavární
- Redukcia alebo zrušenie kultúrnych a spoločenských podujatí
- Redukcia spojov a zhoršenie intervalov v MHD
- Zastavenie dotácií pre šport (vrátane klubov kde hrajú deti), kultúru, sociálne služby, vrátane dotačných programov pre občianske združenia, cirkvi a cirkevné organizácie
- Prepúšťanie zamestnancov samosprávy (to nie sú len úradníci, ale aj vodiči MHD, technickí a robotnícki pracovníci, sociálni pracovníci, atď.)
- Zvýšenie dane z nehnuteľnosti

- Zvýšenie úhrad v sociálnej oblasti vrátane poplatkov v zariadeniach pre seniorov
- Zvýšenie poplatkov v školách (školné, strava, ŠKD, atď.)
- Zvýšenie vstupného do galérií, múzeí, plavární, športovísk
- Zvýšenie nájomov v priestoroch samospráv
- Zvýšenie nájomného za hrobové miesta
- Zvýšenie daní za verejné priestranstvá, napr. aj za terasy reštaurácii
- Zvýšenie cestovného v MHD

Samosprávy bude od roku 2024 navyše paralyzovať dlhová brzda štátu. Keďže štátny dlh dosiahne 57,8 % HDP v roku 2023, samosprávy nebudú môcť podľa ústavného zákona zostaviť schodkový rozpočet. Ani na investície si nebudú môcť požičať, či zapojiť rezervy z minulých rokov. V praxi to znamená, že za vysoký dlh štátu budú najviac potrestané samosprávy. Najprv prídu o zásadnú časť podielových daní a následne im nebudú dovolené ani len použiť vlastné rezervy, či si požičať. Takýto zákaz zastaví nielen vlastné investície, ale aj spolufinancovanie eurofondových projektov, ktoré sa v novom programovom období zvýšilo.

Na záver si vás dovoľujeme ešte raz uistiť, že samosprávy určite nie sú proti pomoci rodinám. Práve naopak, veď takmer polovica výdavkov samospráv (47%) je smerovaná do podpory rodín a jej funkcií (vzdelávanie a sociálne zabezpečenie). Zároveň si ale uvedomujeme aj modernizačný dlh na verejnej infraštruktúre a potrebu rozširovania kapacít v službách pre deti, rodinu a najmä v sociálnych službách, kde evidujeme najväčší nárast dopytu. Tento dopyt nedokážeme pri znížených príjmoch pokryť. Práve preto apelujeme na poslancov a poslankyne NR SR, aby nehlasovali za pozmeňujúci návrh k novele zákona o dani z príjmov, lebo v konečnom dôsledku na to môžu doplatiť práve tie rodiny, o ktoré nám všetkým úprimne ide.

Richard Rybníček v.r.

prezident

Únia miest Slovenska

Branislav Tréger v.r.

predseda

Združenie miest a obcí Slovenska

Eva Balážová v.r.

prezidentka

Asociácia komunálnych ekonómov SR

Denisa Bartošová v.r.

prezidentka

Asociácia prednostov úradov miestnej samosprávy v SR